

Nâng cao - tham khảo

CÁC BỆNH DO VIRUS LÂY TỪ ĐỘNG VẬT SANG NGƯỜI MỚI NỔI VÀ TÁI NỔI Ở ĐÔNG NAM Á: SỰ CẦN THIẾT CỦA CHIẾN LƯỢC MỘT SỨC KHỎE

Tống Thị Thu Hoa^{1*}, Tống Thị Mỹ Hạnh²

*Tác giả liên hệ email: tongthithuhoanb@gmail.com

Những thay đổi đáng kể về xã hội, môi trường và kinh tế đang diễn ra ở Đông Nam Á (SEA) khiến khu vực này trở nên dễ bị ảnh hưởng tiêu cực trước sự xuất hiện và tái xuất hiện của các bệnh virus lây truyền từ động vật sang người. Trong thế kỷ trước, SEA đã phải đối mặt với nhiều đợt bùng phát virus lớn với tác động nghiêm trọng đến sức khỏe cộng đồng và kinh tế, bao gồm Hội chứng hô hấp cấp tính nặng do virus Corona 2 (SARS-CoV-2), arbovirus, cúm gia cầm độc lực cao (H5N1), và Hội chứng hô hấp cấp tính nặng do SARS-CoV 1. Đến nay, khu vực này vẫn ghi nhận các trường hợp nhập cảnh mắc Hội chứng hô hấp Trung Đông do virus Corona (MERS-CoV).

Với những kinh nghiệm gần đây trong việc xử lý các bệnh lây truyền từ động vật sang người mới nổi, cần phải tăng cường nỗ lực để thực hiện chiến lược “Một Sức Khỏe” hiệu quả hơn trong khu vực. Chiến lược này nhằm tăng cường tương tác giữa con người, động vật, thực vật và môi trường để ngăn ngừa, phát hiện và ứng phó tốt hơn với các mối đe dọa sức khỏe, đồng thời thúc đẩy sự phát triển bền vững.

Bài viết này cung cấp một cái nhìn tổng quan về các bệnh virus lây truyền từ động vật sang người mới nổi và tái nổi quan trọng ở Đông Nam Á. Đánh giá tập trung vào các nguyên nhân chính gây ra tình trạng khẩn cấp, tình hình dịch tễ học từ tháng 1 năm 2000 đến tháng 10 năm 2022, và tầm quan trọng của chiến lược “Một sức khỏe” trong việc cải thiện các biện pháp can thiệp.

Từ khóa: Virus, động vật, lây truyền, con người, một sức khỏe.

1. GIỚI THIỆU

Các bệnh truyền nhiễm mới nổi và tái nổi được định nghĩa là các bệnh truyền nhiễm vừa được phát hiện gần đây, hoặc các bệnh đã xác định trước đó nhưng hiện đang có những thay đổi đáng kể về phạm vi địa lý, vật chủ hoặc vector truyền bệnh (1). Hơn 60% các bệnh truyền nhiễm mới nổi là bệnh lây truyền từ động vật sang người, với nguồn gốc chủ yếu từ vật nuôi, gia cầm, và ngày càng tăng từ các loài động vật hoang dã, chiếm tỷ lệ 71,8% (2).

Các bệnh lây truyền từ động vật sang người gây ra bởi nhiều tác nhân gây bệnh khác nhau,

chẳng hạn như vi khuẩn, virus, ký sinh trùng hoặc prion, lây lan tự nhiên từ động vật có xương sống sang người trong các đợt bùng phát tự nhiên. Đặc biệt, các bệnh do virus gây ra mối đe dọa lớn đối với sức khỏe con người vì chúng có khả năng lây truyền nhanh chóng qua khí dung, tiếp xúc trực tiếp với động vật hoặc chất dịch của chúng, và tiêu thụ thức ăn có nguồn gốc động vật nhiễm bệnh (3). Ước tính có hơn 1,6 triệu loài virus chưa được biết đến ở động vật có vú và chim nước có thể lây nhiễm sang người, trong đó có tới một nửa có khả năng lây truyền từ động vật sang người (4).

¹ Trường Cao đẳng Y tế Hà Nội

² Sinh viên trường Đại học Y Dược, Đại học Quốc gia Hà Nội